

روزنامه‌نگاری شهروندی

نویسنده: پدram الوندی

تهران؛ ۱۳۸۸

ناشر: همشهری، ۷۸ صفحه

خدیجه لینی

این کتاب در پنج بخش گردآوری شده است که عبارتند: الف) چارچوب‌هایی که فرو ریخت؛ ب) نام‌ها و تعریف‌ها؛ ج) ارتباطات خود گزین؛ د) تغییر جایگاه از مخاطب به مشارکت کننده؛ ه) چند بحث نظری. در فصل اول کتاب نویسنده سعی کرده است با بیان اخبار مهم، بالا رفتن بیش از اندازه‌ی سرعت انتشار اخبار، تأثیر افراد عادی در افزایش سرعت انتشار اخبار و تأثیر فناوری‌های پیشرفته‌ی استفاده شده‌ی توسط مردم در سرعت انتشار اخبار را نشان دهد. او معتقد است که با پیشرفت فناوری‌های نوین و استفاده‌ی اکثر مردم عادی از این فناوری‌ها، سرعت انتشار اخبار به حداکثر رسیده است. مردم عادی در کنار روزنامه‌نگاران حرفه‌ای به عنوان روزنامه‌نگار شهروند ظاهر شده‌اند و همان‌طور که از عنوان این فصل برمی‌آید، منظور نویسنده از این چارچوب‌ها همان پرداختن روزنامه‌نگاران حرفه‌ای به خبرهای کلی قبلی بود؛ اما با پیدایش روزنامه‌نگاری شهروندی و توجه افراد عادی به مسائل ریز اما مهم و استفاده‌ی روزنامه‌نگاران حرفه‌ای از این اخباری که مردم عادی در رسانه‌های خود منتشر می‌کنند، باعث شده که روزنامه‌نگاران چارچوب‌های قبلی را رعایت نکنند و علاوه بر مسائل کلی به مسایل ریزتر نیز بپردازند.

در فصل دوم کتاب، نویسنده به اصطلاحات و نام‌های مختلفی که برای روزنامه‌نگاری شهروندی به کار می‌رود، اشاره می‌کند و می‌گوید این نام‌های مختلف موجب سردرگمی علاقه‌مندان به این حوزه نمی‌شود، بلکه موجب موشکافی و آشکار شدن ابعاد مختلف این حوزه

می‌شوند و این پدیده امکان انتقال اطلاعات را به صورت چند رسانه‌ای فراهم می‌کند و سپس نظر «وان دایک» را در مقاله‌های رسانه‌های دیجیتال در مورد معایب رسانه‌های دیجیتال توضیح می‌دهد که این رسانه‌ها دارای ضعف‌هایی چون ناتوان بودن در برقرار کردن دوسویگی کامل، ضعف در انتقال احساس و عدم توانایی در حفاظت از حریم خصوصی افراد و سپس در ادامه به معرفی متداول‌ترین ابزارهایی که شهروندان برای مشارکت در پارادایم جدید تولید و مصرف خبر از آن بهره می‌برند، می‌پردازند که عبارتند از:

الف) فهرست نامه‌های الکترونیک و تالارهای گفت‌وگویی: در این قسمت نویسنده به بیان ویژگی‌های یک ایمیل پرداخته است: در ابتدا اینکه ایمیل در خدمت جماعت و گروهی خاص هستند، دوم اینکه در ایمیل موضوع پیام‌ها را بر روی سوژه‌ای بسیار خاص می‌توان متمرکز کرد و در آخر اینکه این تالارها به روی هر بازدید کننده‌ای باز هستند.

ب) وبلاگ‌ها: وبلاگ یک ژورنال آن‌لاین است از مجموعه‌ی لینک‌ها و متن‌ها که به ترتیب تاریخی ظاهر می‌شوند.

پ) پیامک‌ها: نویسنده در این قسمت ابتدا به مزایای یک پیامک اشاره کرده: پیامک‌ها حاوی اطلاعات رژیمی، خلاصه و فشرده‌ای هستند که کوتاه‌ترین توصیف ممکن از یک پدیده یا خبر را منتقل می‌کنند، بدون اینکه به رایانه‌ی شخصی نیازی باشد. سپس به استفاده‌هایی که افراد مختلف می‌توانند از پیامک بکنند، اشاره می‌کند و در نهایت تعریف «هوارد رینگلد» را درباره‌ی پیامک‌ها بیان می‌کند: «پیامک‌ها یک نظام

می‌شود. نویسنده بعضی از نام‌های دیگر روزنامه‌نگاری شهروندی و نام افرادی که این اسامی را برای روزنامه‌نگاری شهروندی انتخاب کرده‌اند، همچنین علت نامگذاری آنها را توضیح می‌دهد. سپس به طور مختصر در مورد فرآیند تولید خبر در روزنامه‌نگاری شهروندی که توسط «بومن» و «ویلیس» ارائه شده، توضیح می‌دهد.

سرانجام در پایان فصل، ۱۱ سطح روزنامه‌نگاری شهروندی را توضیح می‌دهد که این ۱۱ سطح اولین بار توسط «دکتر حسن نمکدوست» به فارسی برگردانده شده است که عبارتند از:

- ۱- امکان اظهارنظر عمومی
- ۲- حضور گزارشگران شهروندی در بخشی از گزارش
- ۳- گزارشگر منبع باز
- ۴- وبلاگ‌های شهروندان
- ۵- وبلاگ‌های شهروندان به عنوان اتاق خبر شیشه‌ای
- ۶- سایت‌های مستقل برای شهروندان روزنامه‌نگار (ویرایش شده)
- ۷- سایت‌های مستقل برای شهروندان روزنامه‌نگار (ویرایش نشده)
- ۸- افزودن نسخه چاپی
- ۹- اختلاط شهروندان و حرفه‌ای‌های روزنامه‌نگار
- ۱۰- ترکیب شهروندان و حرفه‌ای‌های روزنامه‌نگار.

در فصل سوم کتاب تحت عنوان «ارتباطات خودگزین»، ابتدا درباره‌ی مزایای اینترنت و فناوری‌هایی که بر پایه‌ی آن شکل گرفته‌اند، توضیح می‌دهد. سپس به معرفی پدیده‌ی همگرایی رسانه‌ای می‌پردازد که این پدیده به این مسئله اشاره می‌کند که امروزه صورت‌های مختلف اطلاعات نظیر ارتباطات راه دور، تلویزیون، رادیو و متن از طریق فیبرهای نوری، بی سیم و سیم‌های تلفن بر روی اینترنت منتشر

خود می‌گرفت، تصویر خود را بر روی جلد آن می‌دید؛ این تصویر نشان دهنده‌ی اهمیت محتوایی است که کاربران در فضای مجازی تولید می‌کنند و سپس به بیان تجربه‌های روزنامه‌نگاران شهروند در استفاده از ابزارهای جدید روزنامه‌نگاری شهروندی برای تولید خبر تحت عنوان سیاست‌مدار وبلاگ‌نویس، مادران آن‌لاین، پای چپ من، ظهور ایندی می‌دیا، قدرت نمایی شهروندان، هیچ کس تنها نیست، رئیس‌جمهوری لاگ آن شد، رسانه‌های مبتنی بر ویکی، ویکی تراول و... می‌پردازد.

در فصل آخر کتاب نویسنده نظریه‌های چند اندیشمند مشهور ارتباطاتی که نظریه‌های آنها به وقوع پیوسته را بیان می‌کند. سپس در قسمتی تحت عنوان پیش‌بینی‌هایی که به وقوع نپیوستند، بیان می‌کند که برخلاف آنچه که انتظار داشتیم مبنی بر اینکه وب، فرصت برابری را برای خواننده و نویسنده فراهم کرده است، اما ماجرا جور دیگری از آب درآمد و وقتی شما می‌خواهید در وبلاگی پیامی بگذارید، با این جمله مواجه می‌شوید که پیام شما پس از تأیید مدیر وب سایت منتشر خواهد شد. سپس در قسمت فناوری در خدمت هدف‌ها به بیان نظر کاستلز می‌پردازد که او معتقد است جوامع امروز، فناوری را مطابق با مقاصد و ارزش‌های خود به کار می‌برند. پس از آن در قسمت روزنامه‌نگاری اجتماعی به بیان این مطلب می‌پردازد که روزنامه‌نگاری اجتماعی تلاش خود را بر روی اصلاح اتاق‌های خبری و اینترنت متمرکز کرده‌اند و بر همین اساس فضای مجازی در شرایط مختلف داده‌های گوناگونی دارد.

ارزیابی اثر:

در ارزیابی اجمالی اثر، نکاتی چند ذکر می‌شود:
از جمله نقاط مثبت این اثر می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:
دارا بودن رسم الخط فارسی و استفاده از نشانه‌گذاری‌ها.
دارا بودن انسجام کلی مطالب از آغاز تا پایان و روند منطقی فصول و بخش‌های کتاب.
دارا بودن واژه‌نامه در انتهای کتاب برای لغات انگلیسی که هنوز در زبان فارسی معادل آنها پیدا نشده است.

نقاط ضعف:

در فصل اول کتاب قبل از توضیح روزنامه‌نگاری شهروندی در لابه‌لای مطالب، از این واژه استفاده کرده است و برای خواننده‌ای که با این مفهوم اصلاً آشنایی ندارد، فهم این جملات مشکل است.
در ضمن یک اثر مطلوب، اثری است که بتوان با یک بار خواندن آن، به راحتی مطالب آن را درک کرد، اما برخی از جملات این کتاب به قدری سنگین هستند که برای درک مطلب باید آن‌ها را چندین بار خواند.

اطلاعاتی خودسازمان‌ده است که در آن افراد و گروه‌های کوچک اخبار مهم را به گوش می‌رسانند.

ت «ویکی»: برنامه‌ای است که به کاربران اجازه می‌دهد در شکل دهی به محتوای سایت مشارکت کنند. با یک ویکی هر کاربری می‌تواند در محتوای سایت مشارکت کند و در محتوای تولید شده توسط کاربران دست ببرد.

نکته‌ی مهمی که وجود دارد این است که هر کاربری می‌تواند هر صفحه را ویرایش کند و تمام اعمال نظرهای دیگران را دنبال کند.

ث «دوربین‌های تلفن همراه»: در این قسمت نویسنده به این مسئله اشاره می‌کند که امروزه هر کسی با داشتن تلفن همراه دوربین‌دار، به یک عکاس تبدیل شده است و در هر جا رخداد جدیدی اتفاق می‌افتد، قبل از عکاسان حرفه‌ای، افراد عادی عکس می‌گیرند و این عکس‌ها به سرعت روی اینترنت منتشر می‌شوند و سپس به نقل حوادثی می‌پردازند که بر روی اینترنت منتشر می‌شوند.

ج «پخش اینترنتی»: نویسنده ابتدا به تعریف کلی از پخش اینترنتی یا پادکست می‌پردازد و بیان می‌کند که پادکست نمایشی صوتی است که می‌توان از طریق رایانه و پخش‌کننده‌ی چند رسانه‌ای قابل حمل به آن گوش کرد و سپس به بیان میزان سرعت پخش پدیده‌ی پادکست می‌پردازد که اگر در سال ۲۰۰۴ این واژه را در اینترنت جستجو می‌کردیم، احتمالاً با ۶۰ هزار یافته روبه‌رو می‌شدیم. این تعداد در نوامبر ۲۰۰۶ به ۶۱ میلیون و در سال ۲۰۰۹، به ۱۳۶ میلیون افزایش یافت.

چ «اتصال فرد به فرد»: نویسنده به بیان این مطلب می‌پردازد که نماد اتصال فرد به فرد سایت «تپستر» است و سپس به بیان چگونگی سایت تپستر می‌پردازد.

ح «انقلاب آر اس اس»: با «آر اس اس» خوانندگان یک وب سایت یا یک وبلاگ بدون مراجعه به آن و با مشترک شدن در فهرست گیرندگان خوراکی خبری قرار می‌گیرند.

عصر محوریت مخاطب

در این قسمت نویسنده اظهار می‌کند که هم روزنامه‌نگاران و هم کسانی که به آنها می‌پیوندند، باید یاد بگیرند درست و روشن و جامع بنویسند. پس از آن به توصیف «مانوئل کاستلز» از زیست بوم جدید می‌پردازد که او از واژه‌ی ارتباطات خودگزين استفاده می‌کند.

در فصل چهارم کتاب تحت عنوان «تغییر جایگاه از مخاطب به مشارکت‌کننده» در ابتدای فصل نویسنده اشاره‌ای به مدل جلد مجله‌ی «تایمز» در سال ۲۰۰۶ می‌کند که بر روی جلد آن عکس مانیتور یک کامپیوتر طراحی شده بود و صفحه‌ی مانیتور با لایه‌ای مانند آینه پوشانیده شده بود و اگر خواننده، نشریه را در مقابل چشمان

